

5. Rodzaj świadczeń udzielanych

W ustawie o pomocy społecznej wyróżniono kilkanaście świadczeń „odpowiednich do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy”. Każdy rodzaj świadczenia ma własną nazwę i przesłanki jego przyznania. Wyróżnić można cztery typy świadczeń: usługi bytowe i opiekuńcze, praca socjalna, świadczenia pieniężne, opieka nad rodziną i dzieckiem.

Najbardziej zróżnicowana i szczegółowo uregulowana pomoc społeczna dotyczy świadczeń pieniężnych i niepieniężnych oraz sposobu ich finansowania, które można podzielić na świadczenia realizowane w ramach własnych i zadań zleconych gminom.

Głównym systemem wsparcia są świadczenia pomocy społecznej udzielane w formie pieniężnej i niepieniężnej:

1. świadczenia pieniężne:

- **zasiłek stały** – przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, tak gospodarującej samotnie, jak i pozostającej w rodzinie. Stanowi on uzupełnienie dochodu tych osób do wysokości kryterium dochodowego. Jego wysokość stanowi bowiem różnicę między owym kryterium a dochodem osoby lub rodziny potrzebującej wsparcia. W przypadku osoby samotnie gospodarującej wysokość zasiłku stanowi różnicę pomiędzy kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej, a jej dochodem, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 444 zł miesięcznie. Natomiast w przypadku osoby w rodzinie jest to różnica między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie, a dochodem na osobę w tej rodzinie, bez wskazania maksymalnej wysokości zasiłku. Jednakże należy mieć na uwadze, że dochód na osobę w rodzinie nie może przekraczać 351 zł, a zatem w sytuacji, gdyby w rodzinie w ogóle nie było dochodu to wysokość zasiłku może nawet równać się tej kwocie. Ponadto istotnym jest, że zasiłek stały nie może być niższy niż 30 zł miesięcznie. Plan finansowy na rok 2011 wynosi obecnie - 144 000,00 zł, pomocą zakłada się objąć ok. 45 do 50 osób.
- **zasiłek okresowy** – przeznaczony jest dla osób i rodzin bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium oraz zasobach nie wystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych. W

pierwszej kolejności przysługuje on ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Zasiłek okresowy przysługuje tak osobie samotnie gospodarującej, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego, a także rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie i wyższa niż 418 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej. Okres, na jaki jest przyznany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy. Istotne postanowienia dotyczące zasiłku okresowego zawiera art. 147 ustawy. Określa on bowiem wysokość tego świadczenia, a także wskazuje na wysokość dotacji na pokrycie wydatków związanych z jego wypłatą;

Założenia na 2011 rok – plan 305 000,00 zł; - ok. 250 rodzin.

Plan na niżej wymienione zadania własne w 2011 roku wynosi ogółem - 102 188,00 zł, pomocą zamierza się objąć ok. 280 rodzin, w tym:

- **zasiłek celowy** – podstawą jego przyznania jest zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, przez którą należy rozumieć potrzebę życia codziennego, w szczególności pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Wyliczenie to ma charakter jedynie przykładowy, bowiem mogą zaistnieć inne okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia. Zasiłek celowy jest świadczeniem fakultatywnym, tj. uzależnionym wyłącznie od uznania administracyjnego. Istotnym novum jest możliwość przyznania zasiłku celowego osobom bezdomnym i innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Warunkiem przyznania zasiłku celowego jest spełnienie przez osoby lub rodziny ubiegające się o jego przyznanie kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy.
- **specjalny zasiłek celowy** – może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie, których dochody przekraczają ustawowe kryteria dochodowe. Te szczególne przypadki muszą być tak wyraziste i odbiegające od sytuacji osób kwalifikujących się do

otrzymania pomocy przy spełnieniu kryterium dochodowego określonego w art. 8 ust. 1, że uzasadniają przyznanie tej szczególnej pomocy. Istotnym przy tym jest, że świadczenie to ma charakter bezzwrotny. Bezzwrotny zasiłek specjalny jest więc formą doraźnej pomocy finansowej. Przysługuje on między innymi pogorzelncom, powodzianom, ofiarom katastrof budowlanych. Jest to więc rodzaj pomocy przeznaczony na zaspokojenie ściśle określonej potrzeby.

- **zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej** – zdarzenie losowe oznacza jakiegokolwiek zdarzenie (np. wypadek komunikacyjny), niezależne od osoby uprawnionej do świadczenia, w wyniku którego poniosła ona stratę. Klęska żywiołowa to wszelkiego rodzaju zdarzenie żywiołowe powodujące zagrożenie dla bezpieczeństwa życia lub mienia większej ilości osób (np. susza, powódź). Natomiast klęskę ekologiczną można określić jako zdarzenie niebędące klęską żywiołową, które może wywołać znaczne zniszczenie środowiska lub pogorszenie jego stanu, stwarzające powszechne niebezpieczeństwo dla ludzi i środowiska (np. zanieczyszczenie gleby substancjami chemicznymi). W przypadkach zaistnienia zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych i ekologicznych zasiłek może być przyznany niezależnie od osiąganego dochodu.
- **zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie** – może być przyznana w formie jednorazowego zasiłku celowego lub nieoprocentowanej pożyczki. Pożyczka może być umorzona w całości lub części, jeżeli przyczyni się to do szybszego osiągnięcia celów pomocy społecznej. Pomoc w celu ekonomicznego usamodzielnienia nie przysługuje, w przypadku otrzymania pomocy na ten cel z innego źródła. Wysokość oraz szczegółowe warunki i tryb przyznawania i zwrotu zasiłku celowego na ekonomicznego usamodzielnienie określa uchwała Nr XVI/75/07 Rady Miejskiej w Radkowie z dnia 30 października 2007 roku.
- **Wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd** – wynagrodzenie za sprawowanie opieki wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd. Wynagrodzenie to obliczone w stosunku miesięcznym nie może przekraczać 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia.

Świadczenia niepieniężne, to między innymi:

- **praca socjalna** – umieszczenie pracy socjalnej w podstawowym katalogu zadań pomocy społecznej jest niewątpliwie przejawem troski ustawodawcy o realizację tej formy pomocy w ramach planowanych działań systemowych. Praca socjalna oraz wszelkiego typu poradnictwo psychologiczne, ekonomiczne i prawne zmierza do tego, aby wzmocnić u podopiecznych poczucie odpowiedzialności za swój byt i swojej rodziny, a także nie pogłębiać zależności od pomocy społecznej oraz zapobiec powstawaniu postaw roszczeniowych. Ludzie, którzy stracili zatrudnienie oraz prawo do zasiłków z tytułu bezrobocia, potrzebują środków na zabezpieczenie podstawowych potrzeb egzystencjalnych. Skutecznym środkiem zaradczym stał się instrument świadczeń materialnych (szczególnie finansowych), który jako oddziaływanie ratownicze w sytuacjach kryzysowych zdaje się rozwiązaniem właściwym. Przy dłuższym okresie stosowania forma ta wiąże się jednak z powstaniem negatywnych zjawisk społecznych – bierności czy roszczeniowości. Praca socjalna - jest to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna należy do podstawowych środków pomocy społecznej. W wielu jej definicjach widoczne są wspólne cechy, takie jak: cel (określany jako pomaganie w osobistym i społecznym usamodzielnianiu się członkom społeczeństwa potrzebującym tej pomocy), zawodowe kwalifikacje potrzebne do wykonywania tej pracy, adresaci (są nimi poszczególne osoby, grupy i społeczności). Cele pracy socjalnej realizowane są w odniesieniu do indywidualnej i grupowej aktywności człowieka z wykorzystaniem trzech podstawowych metod: indywidualnych przypadków, grupowej i środowiskowej. Ponadto istotne są techniki pracy socjalnej, tj. psychoterapia, poradnictwo, mediacja, rzecznictwo i inne oparte na kontaktach interpersonalnych między pracownikami socjalnymi a osobami wspomaganymi. Ustawa wskazuje, iż właśnie owe metody i techniki powinny być wykorzystywane w pracy socjalnej, przy czym należy w tym zakresie uwzględnić godność osoby i jej prawo do samostanowienia. Ustawodawca postanowił, iż formą prowadzenia pracy socjalnej może być między innymi kontrakt socjalny. Należy go rozumieć

zgodnie z ustawową definicją jako pisemną umowę zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

Praca socjalna jest świadczeniem, którym należy objąć osoby i rodziny niezależnie od posiadanego przez nich dochodu. Jest to cecha charakterystyczna dla świadczeń niepieniężnych pomocy społecznej, choć wydaje się, iż najczęściej praca socjalna będzie świadczona dla osób spełniających kryterium dochodowe i korzystających jednocześnie ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej.

- **składki na ubezpieczenie społeczne** – przepis zobowiązuje ośrodki pomocy społecznej do świadczeń polegających na opłacaniu w określonych sytuacjach składek na ubezpieczenie społeczne za określone osoby, dzięki czemu osoby te uzyskują w przyszłości prawo do emerytury lub renty.

Przesłanką przyznania tego świadczenia jest rezygnacja z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej i osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem najbliższej rodziny. Krąg osób którymi można się opiekować, aby móc skorzystać z tego świadczenia jest stosunkowo szeroki, a mianowicie obejmuje: członka rodziny (a więc małżonka i dzieci), matkę i ojca (w tym rodziców współmałżonka) oraz rodzeństwo (z pewnością rodzone, ale także i przyrodnie). Ponadto dla uzyskania tego świadczenia trzeba spełniać kryterium określonego dochodu na osobę w rodzinie, który nie może przekraczać 150% kwoty kryterium dochodowego oraz nie może podlegać ubezpieczeniu z innego tytułu. Prócz tego konieczność sprawowania opieki nad osobą chorą musi stwierdzić lekarz ubezpieczenia zdrowotnego w drodze stosownego zaświadczenia wydanego nie wcześniej niż 14 dni przed złożeniem wniosku o przyznanie świadczenia. Ustawodawca ograniczył krąg osób uprawnionych do przedmiotowego świadczenia. Wskazał bowiem, że osoby, które w dniu złożenia wniosku ukończyły określony wiek (50 lat) i nie posiadają okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) wynoszącego co najmniej 10 lat lub posiadają określony okres ubezpieczenia (20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn) nie mają prawa do niego.

- **składki na ubezpieczenie zdrowotne** - odprowadzane są za osoby uprawnione do zasiłku stałego; plan na 2011 r. – 14 000,00 zł – ok. 35 osób; oraz zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt. 30 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 164, poz.1027 ze zm.) osoby objęte indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego lub realizujące kontrakt socjalny.
- **pomoc rzeczowa na ekonomiczne usamodzielnienie** - może być przyznana osobie lub rodzinie poprzez udostępnienie maszyn i narzędzi pracy stwarzających możliwość zorganizowania własnego warsztatu pracy oraz urządzeń ułatwiających pracę niepełnosprawnym. Warunki udzielenia i spłaty pożyczki oraz udostępnienia maszyn określone są w formie umowy (umowy użyczenia) zawartej z gminą.
- **sprawienie pogrzebu** – odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego; zasady i tryb przyznawania pomocy w formie sprawiania pogrzebu określa uchwała Nr XVI/74/07 Rady Miejskiej w Radkowie z dnia 30 października 2007 roku; Plan finansowy – 6 000,00 zł.
- **interwencja kryzysowa** – jest to zespół działań interdyscyplinarnych podejmowanych na rzecz osób i rodzin, w tym dotkniętych przemocą, w celu zapobiegania lub pogłębiania się występujących dysfunkcji. Natomiast zgodnie z definicjami znanymi doktrynie interwencja kryzysowa w szerokim rozumieniu oznacza złożoną działalność przebiegającą w płaszczyźnie psychologicznej, medycznej i środowiskowej, a w węższym rozumieniu utożsamiana jest z krótkoterminową psychoterapią, skoncentrowaną na przeżyciach psychicznych osoby znajdującej się w kryzysie wywołanym wydarzeniem, które ten kryzys spowodowało. W ramach interwencji kryzysowej udziela się w szczególności poradnictwa specjalistycznego, tj. prawnego, psychologicznego, i rodzinnego oraz schronienia dostępnego przez całą dobę. Adresatami interwencji kryzysowej są osoby i rodziny. W szczególności interwencja kryzysowa może dotyczyć tych podopiecznych, którzy dotknięci są przemocą, zwłaszcza ze strony osób wspólnie zamieszkujących (np. męża i ojca alkoholika). Ustawodawca zwraca szczególną uwagę na matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży, które są dotknięte przemocą lub znajdują się w innej sytuacji kryzysowej. Mogą w ramach interwencji kryzysowej znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w

cięży. Do tych domów mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi oraz inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód.

- **usługi opiekuńcze** – pomoc w formie usług opiekuńczych jest zapewniana osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Gmina, przyznając pomoc w formie usług opiekuńczych ustala ich zakres i miejsce świadczenia oraz w drodze uchwały określa szczegółowe zasady przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze (uchwała Nr XXXI/268/04 Rady Miejskiej w Radkowie z dnia 30 listopada 2004 roku). Usługi opiekuńcze mogą mieć także charakter specjalistyczny, a są nimi usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. obecnie pomoc w tej formie świadczona jest 9 osobom. Plan na realizację ww. zadania w 2011 roku wynosi – 26 710,00 zł, pomocą w tej postaci planuje się objąć ok. 12 do 15 osób (9 czerwca br. - został opracowany przez OPS nowy projekt uchwały zmieniający progi dochodowe i wskaźnik odpłatności, w celu dostosowania /zminimalizowania odpłatności do możliwości finansowych osób, na rzecz których usługi opiekuńcze są świadczone).
- **prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania** - osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona.

Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego w noclegowniach, schroniskach, domach dla bezdomnych i innych miejscach do tego przeznaczonych (do końca czerwca br. tą formą pomocy objęto - 3 osoby oraz 5 dzieci), natomiast przyznanie niezbędnego ubrania następuje przez dostarczenie osobie potrzebującej bielizny, odzieży i obuwia odpowiednich do jej indywidualnych właściwości oraz pory roku. Natomiast pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić.

- Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – jest programem wieloletnim realizowanym w latach 2006 –2013 , którego celem jest:

- wsparcie gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom jego pozbawionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich;
- długofalowe działanie w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczanie zjawiska niedożywienia;
- upowszechnianie zdrowego stylu żywienia;
- poprawa poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach;
- rozwój w gminach bazy żywieniowej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

W ramach Programu są realizowane działania dotyczące w szczególności zapewnienia pomocy w zakresie dożywiania dzieciom do 7 roku życia, oraz uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, a także osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Pomoc w zakresie dożywiania może być przyznana nieodpłatnie osobom i rodzinom, o których mowa w art. 3 pkt 1, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 150 % kryterium dochodowego, o którym mowa odpowiednio w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej, tj. 715,50 zł w przypadku osoby samotnej i 526,50 zł w rodzinie.

Rada gminy może podjąć uchwałę o podwyższeniu kryterium dochodowego, o którym mowa wyżej.

Pomoc w formie dożywiania przyznawana jest w zależności od sytuacji dochodowej rodziny lub opiekunów. Przyznanie pomocy w formie posiłku, ze szczególnym uwzględnieniem gorącego posiłku następuje na wniosek osoby zainteresowanej, rodziców dziecka, opiekunów prawnych, rodziców zastępczych, pracownika socjalnego, dyrektora szkoły do której uczęszcza dziecko lub innej osoby posiadającej informację o uczniu wymagającym w tym zakresie pomocy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko korzystające z

zajęć w ramach rocznego przygotowania przedszkolnego w szkole lub przedszkolu wyraża chęć zjedzenia posiłku, odpowiednio dyrektor szkoły lub przedszkola udziela pomocy w formie posiłku, informując jednocześnie ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka o udzieleniu pomocy. Przypadek ten, nie wymaga ustalania sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania przez ośrodek pomocy społecznej decyzji administracyjnej, natomiast środki na zakup posiłku, są przekazywane przez ośrodek pomocy społecznej na podstawie sporządzonej przez odpowiednio dyrektora szkoły lub przedszkola listy uczniów lub dzieci oraz liczby spożytych posiłków w przyjętym okresie rozliczeniowym. Liczba dzieci i uczniów, którym udzielono pomocy na wyżej wymienionych zasadach nie może przekroczyć 20 % liczby uczniów i dzieci dożywianych ogółem w szkołach i przedszkolach na terenie gminy w danym miesiącu na podstawie wydanych decyzji administracyjnych.

Obecnie plan finansowy na ww. zadanie wynosi ogółem – 343 000,00 zł, w tym:

- 91 000,00 zł środki własne + 252 000,00 zł środki z budżetu państwa. Natomiast zgodnie z pismem Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu szacowana kwota na realizację programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2011 roku wyniesie 339 000,00 zł (plan ogółem – 430 000,00 zł). Pomocą planuje się objąć 225 dzieci oraz 362 osoby dorosłe (do 30.06.br. – objęto 157dzieci i 2 osoby dorosłe, oraz 145 rodzin w formie wypłaty zasiłku celowego na żywność).

- **pobyt i usługi w domu pomocy społecznej** – zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, Gmina odpowiedzialna jest za zorganizowanie właściwych usług w środowisku, a jeśli to jest niemożliwe – kierowanie osoby do właściwego ze względu na stan zdrowia domu pomocy społecznej i partycypowanie w kosztach utrzymania. Do skorzystania z tego prawa konieczne jest zaistnienie dodatkowo dwóch bezwzględnych przesłanek. Po pierwsze osoba musi wymagać całodobowej opieki, po drugie nie może ona samodzielnie funkcjonować. W zasadzie obje te przesłanki przenikają się wzajemnie i w praktyce trudno jest je wyodrębnić. Ustawodawca dodatkowo enumeratywnie wskazał przyczyny konieczności sprawowania całodobowej opieki, do których zaliczył wiek, chorobę lub niepełnosprawność. Jest to więc katalog zamknięty i wydaje się, że jego rozszerzenie nie jest dopuszczalne. Z takiego ukształtowania w/w przesłanek wynika, że pobyt w domu pomocy społecznej w zasadzie powinien być ostatecznością.

Umieszczenie w domu pomocy społecznej może nastąpić jedynie po uzyskaniu zgody osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Zasadą jest kierowanie do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby zainteresowanej umieszczeniem w placówce.

Opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej w pierwszej kolejności ponosi osoba kierowana w wysokości 70% swojego dochodu, następnie małżonek, zstępni przed wstępnymi, a następnie gmina, z której osoba została skierowana.

Zgodnie z zarządzeniem nr 3 Starosty Kłodzkiego z dnia 12.01.2011 r. w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania w domach pomocy społecznej na terenie Powiatu Kłodzkiego w 2011 r. (Dz. Urzędowy Woj. Dolnośląskiego Nr 17, poz.231,232) od miesiąca lutego 2011 r. średni miesięczny koszt utrzymania w domach pomocy społecznej w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrósł średnio o ok. 200,00 do 267,00 zł, i tak np. DPS w Nowej Rudzie koszt utrzymania w 2010 r. wynosił 2 505,00 zł; w 2011r. – 2776,00 zł: wzrost o 271,00 zł; DPS Jugów –2010 r. – 2777,00 zł – obecnie 3044,00 zł: wzrost o 267,00 zł, sytuacja ta w roku bieżącym wpłynie na kolejny wzrost wydatków w tym rozdziale, zwłaszcza że 4 kolejne osoby oczekują na wolne miejsce w domu pomocy społecznej, natomiast obecnie w domu pomocy społecznej przebywa 5 osób (od początku roku do czerwca br. -zmarły 2 osoby); plan finansowy na 2011 r. – 161 000, 00 zł.

Wśród wymienionych wyżej form pomocy w praktyce najszersze zastosowanie znajdują zasiłki pieniężne, dominują zasiłki celowe oraz zasiłki okresowe wypłacane głównie z powodu braku możliwości zatrudnienia, a ich wypłata pochłania znaczną część środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej. Konieczne jest zatem ciągłe doskonalenie sposobu funkcjonowania pomocy społecznej, gdyż stanowi ona ostatnie ogniwo systemu zabezpieczenia społecznego, które stwarza osobom nie mogącym lub nie potrafiącym samodzielnie funkcjonować możliwość zaspokajania podstawowych potrzeb.

Kryterium podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne opiera się na tym, że w przypadku tych pierwszych uprawnieni otrzymują gotówkę, zaś te drugie realizowane są bez wypłaty środków pieniężnych. Jednakże obydwa rodzaje świadczeń łączą się z wydatkami finansowymi ze strony jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

6. Najważniejsze powody zwracania się o pomoc społeczną

W rozwiązywaniu swoich problemów najczęściej pomocy potrzebują osoby i rodziny, w przypadku:

- występującego bezrobocia, w tym o charakterze długotrwałym,
- trudności w pozyskaniu mieszkania,
- zubożenia społeczeństwa aż do ubóstwa,
- trudności wychowawczych z dziećmi,
- uzależnienia,
- bezradności i niepodejmowanie działań wobec osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych czy starych,
- występującej przemocy fizycznej i psychicznej,
- samotnego i wczesnego rodzicielstwa.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 477 zł (kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej);
- osobie w rodzinie, której dochód na osobę nie przekracza 351 zł (kryterium dochodowe na osobę w rodzinie);

Okoliczności, z którymi łączy się prawo do uzyskania świadczeń z zakresu pomocy społecznej, wynikające z artykułu 7 ustawy o pomocy społecznej, to w szczególności:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;

- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W przypadku, gdy jest to możliwe pomoc społeczna powinna zapewnić opiekę i pomoc odpowiadającą indywidualnej sytuacji i celom osób i rodzin bezpośrednio zainteresowanych. Rodzaj, forma i zakres udzielanej pomocy społecznej powinny być adekwatne do okoliczności, cech osobowościowych osoby ubiegającej się, a udzielana pomoc powinna uwzględniać konieczność podtrzymywania więzi rodzinnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej stale znajduje się w fazie rozwoju i doskonalenia będącej efektem wielu czynników, rozwija się w procesie dostosowanym do zapotrzebowań zgłaszanych przez środowisko, dla którego istnieje i działa, oraz ciągle zmieniających się zadań. OPS podobnie jak większość instytucji pomocy społecznej stanowi część szerszej społeczności lokalnej, zatem powinien być koordynatorem działań adresowanych do środowiska na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia.

Do zadań pracownika socjalnego zgodnie z ustawą o pomocy społecznej należy rozpoznanie i diagnozowanie potrzeb osób wymagających pomocy społecznej oraz pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin.

Do głównych obowiązków należy również praca socjalna obejmująca działalność interwencyjną, informacyjną i poradniczą. Praca socjalna nie polega jedynie na indywidualnym kontakcie pracownik – klient zakończonym uzyskaniem określonej formy pomocy pieniężnej, usługowej lub rzeczowej, jest ciągłym procesem kształtowania środowiska.

Pomoc społeczna nie ogranicza się do zwalczania ubóstwa materialnego, świadczenia polegają na wsparciu klienta w samodzielnym funkcjonowaniu we własnym środowisku. Wykwalifikowani pracownicy socjalni są w stanie działać kompetentnie i wydajnie. W tym celu niezbędnym jest stałe samokształcenie oraz organizowanie szkoleń umożliwiających podniesienie jakości świadczonych przez pracowników usług.

Konieczna jest walka z rutyną i poszukiwanie nowych możliwości aktywizowania klientów pomocy społecznej, ich rodzin i środowiska w którym żyją. Zadaniem Ośrodka Pomocy Społecznej jest również realizacja pracy socjalnej w zakresie pomocy rodzinie w odzyskaniu zdolności opiekuńczych i wychowawczych, integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem oraz zapewnienie opieki osobom starym, samotnym i niepełnosprawnym.

Codziennemu życiu towarzyszą liczne problemy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi i coraz młodsze pokolenia. Zmuszają one część społeczności do szukania różnych form pomocy, w tym i korzystania z pomocy OPS.

7. Inne zadania realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej, to między innymi:

- **świadczenia rodzinne** – ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych ((Dz.U. z 2006 r., Nr 139, poz. 992 ze zm.)

Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne;
- 3) zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a;
- 4) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka;
- 3) osobie uczącej się.

Zasiłek rodzinny przysługuje wyżej wymienionym osobom, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 504,00 zł, natomiast w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 583,00 zł.

Plan finansowy na świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny na 2011 rok wynosi
- 2 401 000,00 zł;

- **fundusz alimentacyjny** – ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2009 r., Nr 1, poz. 7 ze zm.)

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami.

dotatki mieszkaniowe – przyznawane są zgodnie z ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2001 r., Nr 71, poz. 734 ze zm.), która reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach.

Dodatek mieszkaniowy, przysługuje na podstawie tylko jednego z nw. tytułów :

- 1) najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych,
- 2) osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego,
- 3) osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych,
- 4) innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem,
- 5) osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny,

Dodatek mieszkaniowy przysługuje ww. osobom, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym, obowiązującej w dniu złożenia wniosku plan finansowy na 2011 r. – 220 000,00 zł;

- **świadczenia zdrowotne** - zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r. Nr 164 poz. 1027 ze zm.) do zadań zleconych gminy należy wydawanie decyzji przyznającej prawo do świadczeń opieki zdrowotnej w sprawach świadczeniobiorców innych niż ubezpieczeni spełniających kryterium dochodowe, o

których mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej, a także w przypadku którym nie stwierdzono przez pracownika socjalnego dysproporcji między udokumentowaną wysokością dochodu a sytuacją majątkową osoby lub rodziny, wskazującą, że osoba ta lub rodzina jest w stanie przezwyciężyć trudną sytuację życiową, wykorzystując własne zasoby majątkowe, w szczególności w przypadku posiadania znacznych zasobów finansowych, wartościowych przedmiotów majątkowych lub nieruchomości.

- **wydawanie postanowień w sprawie przyznania pomocy pieniężnej dla kombatantów** ze środków budżetowych znajdujących się w dyspozycji Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych – ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. z 2002r. Nr 42, poz.371 ze zm.).

- **POKL** – w celu zwiększenia skuteczności zadań podejmowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej na rzecz klientów długotrwale bezrobotnych, podjęte zostały działania zmierzające do rozwinięcia i rozpowszechniania form aktywizacji zawodowej oraz integracji społecznej.

Umową ramową UDA –POKL.07.01.01-02-067/08-00 spisaną w Dolnośląskim Urzędzie Pracy we Wrocławiu w dniu 16 czerwca 2008 roku, OPS przystąpił do realizacji projektu systemowego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki pt. „Po pierwsze praca”. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, a dzięki temu nieodpłatny dla beneficjentów biorących udział w projekcie.

Projekt skierowany jest do osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo, korzystających z pomocy społecznej, zagrożonych wykluczeniem społecznym, będących w wieku aktywności zawodowej, zamieszkujących na terenie Gminy Radków.

Celem projektu jest aktywizacja zawodowa bezrobotnych oraz ich integracja ze społeczeństwem, ponadto ma na celu rozwijanie aktywnych form poszukiwania pracy, zwiększenie i umocnienie świadomości z korzyści płynących z podjęcia pracy. Projekt „Po pierwsze praca” ma pomóc w usamodzielnieniu się i podjęciu pracy, jak

również przyczynić się do poprawy warunków bytowych, podniesienia samooceny, zwiększenia motywacji zawodowej i umiejętności społecznych.

W ramach projektu realizowane są m.in. :

- zajęcia w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub przygotowania zawodowe (kursy, szkolenia)
- treningi kompetencji i umiejętności społecznych,
- doradztwo zawodowe.

W 2008 roku w projekcie „Po pierwsze praca” uczestniczyło 10 osób bezrobotnych (6 kobiet i 4 mężczyzn), korzystających z pomocy OPS. Osoby te ukończyły szkolenia i warsztaty, tj.:

1. „Warsztaty psychoedukacyjne” - 10 osób,
2. „Bukieciarstwo i aranżacje z obsługą kas fiskalnych” (6 kobiet),
3. „Opiekun osób niepełnosprawnych, dzieci i osób starszych i pomoc domowa” (6 kobiet),
4. „Magazynier z obsługą kas fiskalnych i obsługą komputera” (4 mężczyzn),
5. „Kierowca wózków jezdniowych z napędem silnikowym” (4 mężczyzn).

Spośród 10 uczestników projektu „Po pierwsze praca” - 4 osoby podjęły zatrudnienie. Wartość Projektu ogółem: 146 500,00 zł, w tym: 131 850,00 zł - dofinansowanie z EFS + 14 650,00 zł – wkład własny;

W 2009 roku uczestniczyło 13 osób (10 kobiet i 3 mężczyzn), ukończone szkolenia i warsztaty.:

1. „Profesjonalny sprzedawca z obsługą kas fiskalnych”;
2. „Komputerowa obsługa magazynu z uprawnieniami kierowcy wózków jezdniowych z napędem silnikowym z wymianą butli LPG”,
3. „Opiekun osób niepełnosprawnych, opiekun dzieci i osób starszych oraz pomoc domowa”,
4. „Warsztaty aktywizujące osoby długotrwale bezrobotne”,
5. „Warsztaty z doradcą zawodowym i prawnikiem”

Po ukończeniu Projektu - 5 osób podjęło zatrudnienie.

Wartość Projektu ogółem: 160 499,05 zł, w tym: 143 646,65 zł - dofinansowanie z EFS + 16 852,40 zł – wkład własny;

W 2010 roku uczestniczyło 14 osób, w tym: 8 kobiet i 6 mężczyzn.

Odbyte szkolenia i warsztaty, to:

1. „Kucharz” - 8 kobiet,
2. „Operator koparkoładowarki w zakresie III klasy uprawnień” - 6 mężczyzn,
3. „Poradnictwo zawodowe wraz z warsztatami psychoedukacyjnymi” - 10 osób.

Spośród 14 uczestników projektu „Po pierwsze praca” 4 osoby podjęły zatrudnienie, natomiast jedna rozpoczęła naukę w gimnazjum dla dorosłych.

Wartość Projektu ogółem: 166 082,62 zł, w tym: 148 643,94 zł - dofinansowanie z EFS + 17 438,68 zł – wkład własny;

W 2011 roku w projekcie „Po pierwsze praca” bierze udział 10 osób, tj. 5 kobiet (w tym jedna niepełnosprawna) oraz 5 mężczyzn.

Zaplanowano realizację następujących szkoleń:

1. „Operator koparkoładowarki”
2. „Profesjonalny sprzedawca z obsługą kas fiskalnych”
3. „Trening kompetencji i umiejętności społecznych”

„Grupowe i indywidualne warsztaty z doradcami zawodowymi”

Wartość Projektu ogółem: 122 019,04 zł, w tym: 109 207,04 zł - dofinansowanie z EFS + 12 812,00 zł – wkład własny (aneks do umowy ramowej - nr UDA-POKL.07.01.01-02-067/08-06 z dnia 31.05.2011).

8. Miernikiem pozwalającym ocenić skuteczność programu pomocy społecznej, będzie:

- zmniejszająca się liczba bezrobotnych poprzez zachęcenie do zwiększenia aktywności w poszukiwaniu pracy;
- poprawa dostępności do instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
- stworzenie możliwości funkcjonowania w rodzinie i integracji ze środowiskiem lokalnym osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych, przewlekle i obłożnie chorych;
- poprawy warunków bytowych rodzin;
- zmniejszenie niekorzystnych zjawisk społecznych w rodzinach spowodowanych problemem bezrobocia, alkoholizmu itp.;
- integracja społeczności lokalnej

Cele i zadania programu realizowane będą w ramach posiadanych kompetencji i możliwości finansowych jakimi dysponuje Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ilość rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2006- do 30.06.2011

2006	2007	2008	2009	2010	2011
549	411	353	429	360	261
w tym z powodu bezrobocia :					
369	276	247	250	250	176

Mimo, iż statystycznie nie wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, to z roku na rok zwiększa się zakres zadań w zakresie pomocy społecznej, a tym samym wzrasta liczba spraw przyjmowanych i załatwianych przez pracowników OPS, co wynika z powyższych informacji.

Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, iż osoby i rodziny korzystające najdłużej z pomocy społecznej, najtrudniej poddają się procesowi wychodzenia z kryzysu i przejawiają opór wobec coraz to nowszych propozycji pomocy w wyjściu z trudnej sytuacji materialnej i życiowej.

W dalszym funkcjonowaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej niezbędne jest dokonanie przejścia od modelu pomocy, którego

zasadniczą funkcją było udzielanie wsparcia materialnego, do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu problemów. Jest to możliwe dzięki rozwojowi różnego rodzaju usług dla różnych grup świadczeniobiorców, poradnictwa prawnego, psychologicznego i pedagogicznego, terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej.

Systemowe podejście do rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd pomimo wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, podejmuje się także pracę z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następne pokolenie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej. Działania OPS powinny mieć na celu nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji bytowej świadczeniobiorców pomocy społecznej, lecz także usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej.

Lokalny program pomocy społecznej powinien być zorientowany na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej, jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo. Przesłanie programu to przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin, które z różnych przyczyn są niesamodzielne oraz zminimalizowanie rozmiarów i skutków wszelkich zjawisk społecznie negatywnych.

9. Główne kierunki działania:

- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;
- zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich aktywnej integracji w środowisku;
- kontynuowanie realizacji programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”;
- organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin najuboższych;
- realizacja pomocy poprzez bony żywnościowe - w sytuacjach nagłych lub w przypadku podejrzeń co do marnotrawienia środków finansowych poprzez podopiecznych;
- współdziałanie z zarządcami mieszkań polegające na bieżącym, wzajemnym informowaniu o powstających zaległościach osób korzystających z dodatków mieszkaniowych w celu przeciwdziałania narastaniu zaległości mieszkaniowych, a w konsekwencji eksmisji z zajmowanych lokali;
- typowanie osób bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej do udziału w pracach publicznych;
- monitorowanie i rozpoznawanie potrzeb środowiska;
- zapobieganie bezdomności – zapewnienie schronienia poprzez opłacanie pobytu osób bezdomnych w schroniskach/noclegowniach;
- powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego – Interwencji Kryzysowej, stała współpraca z lokalnymi instytucjami;
- promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną;
- dalsze doskonalenie kontraktów socjalnych z osobami i rodzinami korzystającymi z pomocy społecznej – zobowiązujących do podejmowania działań poprawiających sytuację rodzin;
- szkolenia i warsztaty przeciwdziałające wypaleniu zawodowemu pracowników socjalnych;

- systematyczne podnoszenie poziomu kwalifikacji i doskonalenie zawodowe pracowników socjalnych co umożliwi tworzenie wyspecjalizowanych zespołów prowadzących pracę z klientami o określonym rodzaju dysfunkcji;
- rozwój poradnictwa specjalistycznego dla podopiecznych OPS oraz innych osób potrzebujących pomocy: psychologa, prawnika;
- aktualizowanie strony internetowej OPS – www.opsradkow.pl ;

10. Oczekiwane efekty:

Realizacja programu pozwoli na:

1. poprawę stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkańców Gminy Radków, a przez to:
 - zmniejszenie dysproporcji w poziomie ich życia,
 - wyeliminowanie problemu dzieci głodnych,
 - zmniejszenie natężenia ubóstwa,
2. wsparcie rodzin w wykonywaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej i odzyskaniu samodzielności życiowej,
3. eliminację/zmniejszenie marginalizacji i społecznego wykluczenia osób i rodzin ubogich, w tym wielodzietnych i niepełnych, osób starszych, niepełnosprawnych, osób długotrwale bezrobotnych i bezdomnych,
4. zmniejszenie niekorzystnych zjawisk w rodzinach, spowodowanych problemem bezrobocia, alkoholizmu i bezdomności,
5. aktywną integrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia.

Niniejszy program wyznacza kierunki w jakich powinny zmierzać działania Ośrodka Pomocy Społecznej w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej na rzecz osób korzystających jak i oczekujących pomocy społecznej.

KIEROWNIK
Ośrodka Pomocy Społecznej w Radkowie
z/s w Ścinawce Średniej

mgr Barbara Jerzyk